

Seat No. : _____

TB-101

B.A. Semester - IV

April-2013

Sanskrit (EC-I-212)

काव्यप्रकाश : (3, 9, 2, 20)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

१. (अ) निम्नलिखित विषय पर टूंकनोंध लखो. (कोईपक्ष अंक) ७
1. (A) Write a short note on any **one** of the following : 7
- (१) काव्यस्य प्रकारः ।
- (२) काव्यकारण ।
- (ब) निम्नलिखित संदर्भ वाक्यो समजावो. (कोईपक्ष अंक) ४
- (B) Explain with reference to the context. (any **one**) 4
- (१) अत्र तदन्तिकमेव रन्तुं गतासीति प्राधान्येन उधमपदेन व्यज्यते ।
- (२) अत्र स्फुटो न कश्चिदलङ्कारः,
रसस्य हि प्राधान्यान्नालङ्कारता ।
- (क) नीयेना प्रश्नोना टूंकमां जवाअ आपो. ३
- (C) Write the following Short questions : 3
- (१) मम्मटना मते उत्तम काव्य कोने कडेवाय ?
- (1) Which is the best poem according to Mammat ?
- (२) मम्मटे अवरकाव्यना केटला त्मेद गण्णाव्या छे ? कया कया ?
- (2) How many types of 'अवरकाव्य' according to Mammat ? Give their names.
- (३) मम्मटे आपेल काव्यलक्षण संस्कृतमां आपो.
- (3) Give 'काव्यलक्षण' which was given by Mammat in Sanskrit.
२. (अ) नीयेनामांथी कोईपक्ष अंक कारिका समजावो. ७
2. (A) Explain any **one** of the following Karikas : 7
- (१) स्वसिद्धये पराक्षेपः परार्थ स्वसमर्पणम् ।
उपादानं लक्षणं चेत्युक्ता शुद्धैव सा द्विधा ॥
- (२) विषयन्तः कृतेऽन्यस्मिन् सा स्यात् साध्यवसानिका ॥

- (બ) નિમ્નલિખિત સંદર્ભ વાક્યો સમજાવો : (કોઈપણ એક) ૪
- (B) Explain with the reference to the context : (any one) 4
- (૧) ‘પીનો દેવદત્તો દિવા ન ભુક્તે’ इत्यत्र च रात्रिभोजनं
न लक्ष्यते । श्रुतार्थापत्तेरर्थापत्तेर्वा । तस्य विषयत्वात् ।
- (૨) सारोपाऽन्या तु यत्रौक्तौ विषयी विषयस्तथा ।
- (ક) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : ૩
- (C) Write the following short questions : 3
- (૧) પોતાના અર્થની સિદ્ધિ માટે પોતાના અર્થનો ત્યાગ થાય ત્યારે કઈ લક્ષણા બને ?
- (1) Which લક્ષણા happens when words own meaning is give up ?
- (૨) શુદ્ધા લક્ષણાના પ્રકાર કેટલા ?
- (2) How many types of શુદ્ધાલક્ષણા ?
- (૩) પોતાના અર્થની સિદ્ધિ માટે અન્ય અર્થનો આક્ષેપ તે કઈ લક્ષણા બને છે ?
- (3) Which લક્ષણા happens when the other meaning is projected ?
૩. (અ) उपादानलक्षणा અને लक्षणलक्षणा ની ચર્ચા કરો. ૭
3. (A) Discuss ‘उपादानलक्षणा’ and ‘लक्षणलक्षणा’. 7
- અથવા/OR**
- गौणी लक्षणाના પ્રકારો ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
Explain the kinds of ગૌણીલક્ષણા with examples.
- (બ) सारोपा शुद्धालक्षणा ઉદાહરણ સહિત સમજાવો. ૪
- (B) Explain સારોપાશુદ્ધાલક્ષણા with examples. 4
- અથવા/OR**
- साध्यवसाना शुद्धालक्षणा ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
Explain સાધ્યવસાના શુદ્ધાલક્ષણા with examples.
- (ક) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. ૩
- (C) Write the following short questions : 3
- (૧) ગૌણી લક્ષણા કોને કહેવાય ?
- (1) What is ગૌણીલક્ષણા ?
- (૨) શુદ્ધાલક્ષણા કોને કહેવાય ?
- (2) What is શુદ્ધાલક્ષણા ?
- (૩) લક્ષણાના મુખ્ય પ્રકારો કેટલા છે ?
- (3) How many main types of લક્ષણા ?

૪. (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે અલંકારો સોદાહરણ સમજાવો. ૭
4. (A) Explain with illustrations any **two** of the following figures of speech. 7
- (૧) સામાન્ય
- (૨) મીલિત
- (૩) અસંગતિ
- (૪) વિરોધ
- (બ) નીચેના અલંકાર યુગ્મોમાંથી કોઈપણ એકનો ભેદ સ્પષ્ટ કરો. ૪
- (B) Give differences any **one** of the following figures of speech. 4
- (૧) વિશેષોક્તિ – વિભાવના ।
- (૨) દીપક – તુલ્યયોગિતા ।
- (ક) નીચેનામાંથી કોઈપણ એક અલંકારની કારણ સહિત ઓળખ આપો : ૩
- (C) Identify (with reasons) any **one** of the following figures of speech : 3
- (૧) કૃપણાનાં ધનં નાગાનાં ફળમણિઃ કેસરાશ્ચ સિંહાનામ્ ।
કુલસાલિકાનાં સ્તનાઃ કુતઃ સ્પૃશ્યન્તેઽમૃતાનામ્ ॥
- (૨) કર્પૂર ઇવ દગ્ધોઽપિ શક્તિમાન્ યો જને જને ।
નમોઽસ્ત્વવાર્યવીર્યાય તસ્મૈ મકરકેતવે ॥
૫. (અ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : ૭
5. (A) Write the following short questions : 7
- (૧) આચાર્ય મમ્મટના મતે અભ્યાસ એટલે શું ?
- (1) What is the meaning of ‘અભ્યાસ’ according to આચાર્ય મમ્મટ ?
- (૨) ઉત્તમકાવ્યનું બીજું નામ શું છે ?
- (2) What is the other name of ઉત્તમકાવ્ય ?
- (૩) મમ્મટના મતે કાવ્યના પ્રકાર કેટલા ? કયા કયા ?
- (3) How many types of poem according to Mammat ? Give their names.
- (૪) શુદ્ધ સાધ્યવસાના લક્ષણાનું ઉદાહરણ આપો.
- (4) Give example of શુદ્ધ સાધ્યવસાનાલક્ષણા.
- (૫) શુદ્ધાસારોપા લક્ષણાનું મમ્મટે આપેલ લક્ષણ આપો.
- (5) Give characteristic of શુદ્ધાસારોપાલક્ષણા.
- (૬) વિરોધ અલંકારનું લક્ષણ આપો.
- (6) Give characteristic of વિરોધ અલંકાર.
- (૭) સામાન્ય અલંકાર કોને કહેવાય ?
- (7) What is સામાન્ય અલંકાર ?

- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ યોગ્ય વિકલ્પ શોધીને લખો. ૪
 (B) Choose the appropriate answer from the following options : 4

(૧) મમ્મટના મતે જે કાવ્યમાં વ્યંગ્યાર્થ વાચ્યાર્થ કરતાં ચડિયાતો ન હોય તે _____ કાવ્ય કહેવાય.

- (a) ધ્વનિ (b) મધ્યમ
 (c) અવર (d) ચિત્ર

(1) _____ poem વ્યંગ્યાર્થ is not better than વાચ્યાર્થ according to Mammat.

- (a) ધ્વનિ (b) મધ્યમ
 (c) અવર (d) ચિત્ર

(૨) આચાર્ય મમ્મટ શક્તિને કવિતાના _____ રૂપ સંસ્કાર માને છે.

- (a) બીજ (b) વૃક્ષ
 (c) છોડ (d) લોક

(2) આચાર્ય મમ્મટ believes શક્તિ _____ રૂપ of poem.

- (a) બીજ (b) વૃક્ષ
 (c) છોડ (d) લોક

(૩) મુખ્યાર્થ એટલે _____.

- (a) લક્ષ્યાર્થ (b) વાચ્યાર્થ
 (c) વ્યંગ્યાર્થ (d) એકપણ નહિ

(3) મુખ્યાર્થ means _____.

- (a) લક્ષ્યાર્થ (b) વાચ્યાર્થ
 (c) વ્યંગ્યાર્થ (d) none of above

(૪) વિભાવનાથી તદન વિપરીત અલંકાર કયો છે ?

- (a) દીપક (b) તુલ્યયોગિતા
 (c) વિશેષોક્તિ (d) મીલિત

(4) _____ is quite opposite metrophor to વિભાવના.

- (a) દીપક (b) તુલ્યયોગિતા
 (c) વિશેષોક્તિ (d) મીલિત

(ક) જોડકાં જોડો :

(C) Match the following :

અ

વ

- (1) કુન્તા: પ્રવિશન્તિ (i) સારોપા ગૌણી લક્ષણા
 (2) ગડ્ગાયાં ઘોષ: (ii) લક્ષણલક્ષણા
 (3) ગૌર્વાહીક: (iii) ઉપાદાન લક્ષણા
